

Bijlage 3: Evaluaties

In 2021 zijn drie evaluaties uitgevoerd. De eerste evaluatie was een enquête die voor de zomer uitgevraagd is aan het stakeholderoverleg. Naar aanleiding daarvan is in september een kwalitatieve evaluatie ambtelijk en bestuurlijk uitgevoerd onder begeleiding van externe onderzoekers. Zij hebben verschillende aanbevelingen voor het vervolg gedaan die allemaal zijn overgenomen.

Bestuurlijke aanbevelingen	Borgen door
<p>Behoud zoveel mogelijk de regionale dimensie van het RES proces. Ondersteun elkaar in woord en daad, en voorkom verrassingen. Beklemtoon de voordelen van de schaalvergroting die de regio kan bieden en probeer deze ook zoveel mogelijk te benutten. Zet daarbij ook nut en noodzaak van de bovengemeentelijke schaal van kennisverwerving en gebruik van de infrastructuur in. Ondersteun gezamenlijk de urgentie van alle maatregelen die voor de energietransitie zijn vereist.</p>	<p>Het bewaken van de regionale opgave en samenhang is onderdeel van de opdracht Grootschalige opwek waarin via kwantitatieve en kwalitatieve monitoring van beleid en projecten het goede bestuurlijke gesprek gevoerd kan worden. Daarbij is het streven gezamenlijk belemmeringen op te lossen of te agenderen of beleggen op de juiste tafel. Ook wordt hier in eerste instantie onderzocht of bijstelling van de strategie of het bod nodig is.</p>
<p>Behoud de brede betrokkenheid van de stakeholders. Denk daarbij na over de verdere betrokkenheid en rol van het Burgerforum. Het Burgerforum heeft een nuttige rol vervuld ten aanzien van het toetsen en initiëren van voorgenomen maatregelen, en kan deze op regionaal niveau ook blijven vervullen, maar kan niet voorzien in de behoefte aan de brede lokale burgerparticipatie die voor de implementatie van de RES 1.0 en ook de warmtetransitie nodig is. Wees zuinig op het tijdsbeslag van alle betrokkenen.</p>	<p>Deze aanbevelingen raakt verschillende opdrachten. Het wordt grotendeels opgepakt binnen Maatschappelijke Betrokkenheid waarin samen met gemeenten wordt onderzocht welke thema's zich lenen voor regionaal burgerforum of panel als aanvulling op lokale activiteiten. Alle maatschappelijke partners blijven betrokken in de uitvoeringsfase, maar met een focus op bijdragen aan strategische vraagstukken in relatie tot de uitvoering en de RES 2.0. Een deel van de maatschappelijke partners die direct verbonden zijn aan de realisatie van grootschalige opwek, namelijk het bedrijfsleven, de woningcorporaties, de energiecorporaties, de netbeheerders en LTO, zijn lid van de Raad van Uitvoering en de werkgroepen die werken aan de opdrachten. Waar het gaat om het bewaken van tijdsbeslag van alle betrokkenen, is dit primair opdracht van de opdracht RES proces en de nieuwe uitvoeringsstructuur door het aanbrengen van focus en een heldere procesplanning.</p>
<p>Wees steeds zo concreet mogelijk. Algemene teksten zijn niet uitvoerbaar, lijken op korte termijn conflicten te kunnen vermijden, maar</p>	<p>Advies wordt ter harte genomen bij opstellen teksten. In deze nieuwe fase waarin het</p>

<p>leiden in de praktijk niet zelden tot vertraging, moeizame communicatie en toenemend wantrouwen. Hoe voorspelbaarder het proces, hoe beter het hanteerbaar is voor alle betrokkenen. Bouw wel voor de langere termijn ruimte in voor innovaties en nieuwe beleidsmatige inzichten.</p>	<p>aankomt op het realiseren van de opgave, is duidelijkheid voor alle betrokkenen het doel.</p>
<p>In de energietransitie komt weinig vanzelf tot stand. Er liggen nog grote en ingewikkelde inhoudelijke uitdagingen voor de boeg, waaronder in het bijzonder de warmtetransitie. Er is een aanzienlijke bestuurlijke inzet vereist. Ook die is gebaat bij concreetheid. Ook de begrenzingen van de infrastructuur, het ruimtegebruik en de benutting van de ondergrond dienen zo vroeg mogelijk in het proces te worden ingebracht.</p>	<p>Deze aanbeveling landt met name in de opdrachten Netinfra en Warmte & duurzaam wonen. Het is geen eenvoudige opgave omdat het vraagt om veel (technische) kennis. Het zoeken naar juiste marsroute doen we daarom samen met onze maatschappelijke partners.</p>
<p>Geef veel aandacht aan burgerparticipatie. Let er daarbij op dat ook de jongere generatie een stem krijgt. Besef dat burgerparticipatie een aanzienlijke inzet van capaciteit en financiële middelen vraagt. Maar besef ook dat niet alle burgers en bedrijven volledig tevreden kunnen worden gesteld. Er zijn ingrijpende keuzes nodig. De samenleving is er het meest bij gebaat dat deze keuzes goed doordacht en op basis van kennis en inzicht tot stand zijn gekomen. Blijf de gemeenteraden en provinciale Staten ook zo goed mogelijk betrekken bij het gehele proces en geef ze ook een heldere positie.</p>	<p>In de opdracht Maatschappelijke betrokkenheid wordt samengewerkt met Jong RES aan onder meer het ondersteunen van gemeenten in hun lokale participatietrajecten. Daarnaast wordt ook veel aandacht besteed aan communicatie, onder meer met behulp van een campagne over de nut en noodzaak van de energietransitie.</p>
<p>Richt een effectief besluitvormingsproces in dat voorziet in een heldere procedure van conflictbeslechting en finale vaststelling in de democratische lichamen van een regionaal programma. Hiervoor zijn zowel een regionaal als een lokaal model denkbaar. Sta open voor modellen die in andere regio's zijn ontwikkeld, en kies vervolgens een model dat bij de Foodvalley past.</p>	<p>Momenteel wordt gewerkt aan het besluitvormingsproces voor volgende RES-en. In de Kadernotitie RES wordt dit voorgelegd aan de volksvertegenwoordigers.</p>
<p>Houd goede verbinding met provincies, en het landelijk programma. Leg ook daar de behoefte</p>	<p>De provincies zijn partners in de uitvoering van de RES en onderdeel van de Raad van</p>

<p>neer aan adequate ondersteuning, zowel bij de boodschap van nut, noodzaak en urgentie, maar ook van adequate wet- en regelgeving en heldere financiële arrangementen. Voor de provincies ligt er de uitdaging om zo transparant mogelijk te zijn in de rol die de provincie zal vervullen in de verdere uitrol van de regionale energiestrategie, mede in het licht van de verdere keuzes die in het ruimtelijke domein moeten worden gemaakt.</p>	<p>Uitvoering. Als het gaat om specifieke onderdelen, specifiek netinfra, is in de toekomst een grotere rol voor de provincies weggelegd. Daarnaast wordt een periodiek bestuurlijk overleg georganiseerd om als regio en twee provincies goed op elkaar aangehaakt te zijn.</p>
<p>Zorg dat er voldoende menskracht is op regionaal niveau om de regionale schaal en scope maximaal te kunnen benutten, en op lokaal niveau om de lokale implementatie ook werkelijk te kunnen realiseren.</p>	<p>In de nieuwe fase is de regio ondersteunend aan de lokale uitvoering. Met de opdrachten is helder gedefinieerd waarmee we regionaal aan de slag gaan. Het bemensen hiervan is een punt van aandacht, enerzijds vanwege beschikbaarheid, anderzijds vanwege beperkte middelen van gemeenten.</p>
<p>Gebruik deze aanbevelingen bij de opstelling van een doorwrocht startdocument voor RES 2.0</p>	<p>Zoals afgesproken binnen de Strategische Agenda wordt de uitvoering van de RES via het programma Energie 2022/2023. Daarnaast worden volksvertegenwoordigers betrokken bij het vormgeven van de besluitvorming via de Kadernotitie RES 2.0.</p>

Ambtelijke aanbevelingen	Borgen door
<p>Bestuurlijke standpunt per overheidsorganisatie. Ambtenaren willen in het vervolgproces een helder gedragen bestuurlijk standpunt van hun gemeente inbrengen in de regionale overleggen zodat een betere afstemming op regionaal niveau ontstaat.</p>	<p>De opstart van het RES-proces is zeer dynamisch geweest, dit was in alle regio's kenmerkend voor de achterliggende periode. Nu gaan we een nieuwe fase in. In de nieuwe structuur is nadrukkelijk ruimte gecreëerd voor interne processen van gemeenten en de regio. Daarnaast is er inhoudelijk veel meer duidelijkheid met de werkgroepopdrachten en een jaarplanning.</p>
<p>Wat doe je lokaal/regionaal. In het hierboven genoemde standpunt is het ook belangrijk respect te hebben voor lokale initiatieven, deze benoemen en vervolgens de regionale effecten daarvan met elkaar bespreken.</p>	<p>Binnen de opdrachten is helder gedefinieerd wat lokaal en regionaal wordt opgepakt en verwacht. De uitvoering is primair een lokale opgave die regionaal wordt ondersteund. Het bewaken van de gezamenlijke opgave is een regionale afspraak.</p>

<p>Wat is de rol van de regio. De eerste twee aanbevelingen moeten tot een goede rolverdeling tussen overheidsorganisaties en de regio.</p>	<p>Zie hierboven.</p>
<p>Oplossen van het capaciteitsprobleem. Als duidelijk is wat de gemeenten en regio van elkaar verwachten kan ook bepaald worden welke capaciteit alle deelnemers moeten leveren. In de RES 1.0 hebben ambtenaren namelijk bij sommige gemeenten onvoldoende tijd gehad. Voor het vervolgproces is het aan te bevelen met de verschillende directies van de gemeenten te bespreken.</p>	<p>De beschikbaarheid van de juiste mensen is op alle onderdelen van de energietransitie een wezenlijke belemmering. Zie ook hierboven bij de bestuurlijke aanbeveling. Het doel van de managerial gesprekken is om de juiste balans te vinden. Maar als er onvoldoende capaciteit beschikbaar is, betekent dat uiteindelijk dat de opdracht hierop moet worden aangepast.</p>
<p>Bijeenkomst bestuurders en ambtenaren. Voor het vervolgproces is het goed om de ervaringen uit de evaluatie met elkaar te bespreken en afspraken te maken voor het vervolg.</p>	<p>Hier worden momenten voor gecreëerd waarbij nadrukkelijk de wens is dit live te doen.</p>
<p>Onderzoek welke verbindingen er lopen tussen de RES en andere regionale ontwikkelingen zodat een betere integrale afweging en capaciteitsinzet kan worden gerealiseerd.</p>	<p>In het programma Energie worden ook de dwarsverbanden met de andere programma's van de Strategische Agenda inzichtelijk gemaakt. Waar mogelijk trekken we samen op en/of lijnen we processen op elkaar uit.</p>